

УДК 338

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2025-4.3>

Сидоров О.А.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін,

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3923-6611>

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В КОНТЕКСТІ АКТИВІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В статті проведено аналітичне дослідження показників експортної діяльності підприємницьких структур в Україні. Встановлено, що умови функціонування економіки спонукають підприємницький сектор до пошуку нових шляхів оптимізації своєї діяльності. Одним з напрямків подальшого розвитку для вітчизняного бізнесу виступає активізація експортної діяльності. Проведено аналіз останніх досліджень та публікацій вітчизняних науковців, присвячених вивченню міжнародного бізнесу в Україні. Доведено актуальність проведення аналітичного дослідження показників, що можуть свідчити про інтенсивність розвитку міжнародного бізнесу в країні, в сучасних умовах. Проаналізовано показники експортної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання за останні роки. Встановлено, що зміни показників експортної діяльності свідчать про тенденцію до активізації міжнародного бізнесу в Україні.

Ключові слова: міжнародний бізнес, зовнішньоекономічні операції, експортна діяльність, експортно-орієнтований бізнес, індикатор.

ANALYSIS OF EXPORT ACTIVITY INDICATORS OF BUSINESS STRUCTURES IN THE CONTEXT OF ACTIVATION OF INTERNATIONAL BUSINESS IN UKRAINE

Sydorov Oleksandr

Dnipro State University of Internal Affairs

The article conducts an analytical study of the export activity indicators of business structures in Ukraine. It is established that the conditions of the functioning of the economy encourage the business sector to search for new ways to optimize its activities. One of the areas of further development for domestic business is the intensification of export activity. Export orientation of business should become a logical consequence of the country's chosen course of integration into the world community. The analysis of the latest research and publications of domestic scientists devoted to the study of international business in Ukraine is conducted. The relevance of conducting an analytical study of indicators that may indicate the intensity of the development of international business in the country in modern conditions is proven. The goal is to conduct an analysis of the export activity indicators of business structures with the interpretation of the obtained analysis results in the context of the intensification of international business in Ukraine. To achieve this goal, the methods of structural, comparative and dynamic analysis, systematization and logical generalization are used. The export activity indicators of domestic business entities in recent years are analyzed. The geographical structure of Ukraine's exports of goods was analyzed and a list of countries dominating the geographical structure of domestic exports of goods was determined. The commodity structure of exports of goods was studied, as well as the structure of exports of services by their types. The dynamics of exports of goods and services in Ukraine over the past five years was assessed. It was established that changes in export activity indicators indicate a trend towards the activation of international business in Ukraine. The analysis made it possible to predict further revival of the activities of domestic enterprises, focused on entering world markets with their goods and services. Priority areas of further research were outlined, which consist in studying international business standards and the possibility of their implementation in domestic



business processes, which will contribute to improving the competitive positions of domestic business in international markets.

Keywords: *international business, foreign economic operations, export activity, export-oriented business, indicator.*

Постановка проблеми. Останні роки наша країна знаходиться в досить складних зовнішньополітичних умовах, що значною мірою впливає на функціонування різних секторів економіки. В умовах глобалізації та посилення конкурентної боротьби на світовому ринку експортна діяльність підприємницьких структур є стратегічним ресурсом для зростання економіки держави. Обраний країною курс на інтеграцію у світову спільноту є певним орієнтиром для підприємницького сектора, який спонукає підприємців розглядати можливість виходу на міжнародні ринки. Одним з основних напрямків міжнародного бізнесу є експортна діяльність. Проте вітчизняні підприємства стикаються з низкою проблем, які стримують їх експортну активність, серед яких – нестабільність зовнішньоекономічної кон'юнктури, недосконалість державної підтримки експортерів та військова агресія росії та інші. У сукупності вплив негативних чинників призводить до зниження ефективності експортної діяльності та обмежують участь українського бізнесу у процесах зовнішньоекономічної діяльності. Тому постає необхідність у детальному аналізі динаміки та структури показників експортної діяльності. Саме аналіз показників, що її характеризують, дозволяє оцінити зміну рівня експортної орієнтованості бізнесу, що є одним з проявів активізації міжнародного бізнесу в країні та сприятиме пошуку шляхів підвищення результативності зовнішньоекономічної діяльності в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти міжнародної діяльності суб'єктів господарювання в сучасних умовах стали предметом дослідження таких науковців, як Шуба Т., Петренко К., Ільченко А., Разінкова М., Чайковська М., Глущенко Я., Лещенко М., Пасенко В., Скриньковський Р., Гуцалюк О., Череватенко В.

До прикладу, Шуба Т., Петренко К., Ільченко А., вивчаючи досвід України в сфері міжнародного підприємництва в контексті євроінтеграційних процесів, акцентують увагу на надзвичайно складній політичній та економічній ситуації в Україні, яку пов'язують із війною на сході країни, девальвацією гривні, зменшенням реальних доходів населення, скороченням внутрішнього ринку, закриттям підприємств, активізацією трудової міграції за кордон, відсутністю чітких антикризових заходів. Слід погодитись з науковцями, що в таких умовах найперспективнішим напрямом для вітчизняних підприємців в найближчій перспективі стане освоєння європейських ринків [1]. Разінкова М. також вважає, що міжнародний біз-

нес – один з ключових аспектів розвитку держави, адже на думку дослідниці, завдяки міжнародному бізнесу складаються позитивні наслідки для національної економіки [2].

Окремі науковці зосереджують увагу на вивченні факторів, що впливають на міжнародну діяльність підприємств.

Так, Лещенко М., Пасенко В. досліджують сучасні фактори активізації міжнародного бізнесу в Україні та світі, зосереджуючи найбільшу увагу на впливі факторів, пов'язаних із цифровізацією. Особливої цікавості заслуговують виокремлені авторами наслідки впливу проявів цифровізації на процеси управління гравців міжнародного бізнесу [3, с. 81]

Скриньковський Р. в якості ключових бізнес-індикаторів системи діагностики факторів впливу на експортну діяльність підприємства пропонує використовувати показники, які відображають вплив основних факторів на його експортну діяльність: рівень виконання зобов'язань за вартістю; рівень укладення «дорогих контрактів»; частка відновлених бізнес-контрактів у загальній кількості контрактів; рівень задоволення реклаमाцій; рівень ритмічності здійснення поставок [4, с. 224].

Чайковська М., Глущенко Я. в дослідженні, присвяченому вивченню сутності міжнародної економічної діяльності, проблематики її трактування, наводять порівняння понять «міжнародна економічна діяльність» та «зовнішньоекономічна діяльність» та роблять висновок, що перша є більш широким поняттям, адже включає більшу кількість форм економічної взаємодії суб'єктів у системі світогосподарських зв'язків та має більш глобальні цілі [5, с. 46].

Гуцалюк О., Череватенко В. до найбільш розповсюджених видів міжнародного бізнесу відносять поряд із експортом, ліцензування, франчайзинг, контракти на управління, проекти «під ключ» і прямі зарубіжні інвестиції, а також наголошують: «Досвідчений учасник міжнародного бізнесу використовує одночасно набір різних видів, вибираючи й комбінуючи їх залежно від напрямку та умов діяльності в тій чи іншій країні» [6, с. 12].

Водночас, на нашу думку, наведені погляди науковців жодним чином не виключають можливість розгляду зростання обсягів зовнішньоторговельних операцій як одного з проявів активізації міжнародної діяльності підприємств.

Отже, дослідження науковців охоплюють широке коло питань, що стосуються розвитку міжнародного бізнесу. Проте, актуальним лишається

проведення аналітичного дослідження показників, що можуть свідчити про інтенсивність розвитку міжнародного бізнесу в країні, одним з яких є показники експортної діяльності підприємницьких структур.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у проведенні аналізу показників експортної діяльності підприємницьких структур в контексті активізації міжнародного бізнесу в Україні. Для досягнення поставленої мети застосовано методи структурного, порівняльного та динамічного аналізу, систематизації та логічного узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Активізація міжнародного бізнесу в Україні потребує впровадження ефективної державної політики, що підтримує експортну діяльність вітчизняних підприємств, розширення їхніх можливостей на світових ринках. Водночас, впровадження будь-яких заходів підтримки має ґрунтуватися на репрезентативних даних та ґрунтовних аналітичних дослідженнях. Так Чайковська М., Глущенко Я. досліджують вплив військової агресії на результати міжнародної діяльності українського бізнесу та наголошують на необхідності розширення експортно-імпортних зв'язків через європейський ринок [5].

Перш за все цікавим аналітичним завданням є проведення структурного аналізу вітчизняного експорту товарів та послуг. Як зазначає Скриньковський Р. процес ідентифікації, аналізу й оцінювання впливу факторів на експортну діяльність є необхідним для виявлення та вирішення проблем у сфері забезпечення виходу на зовнішні ринки [4].

На основі даних Державної служби статистики України доцільно визначити які країни домінують в географічній структурі вітчизняного експорту товарів. З цією метою побудовано таблицю 1, в якій наведено двадцять країн, частка яких в географічній структурі українського експорту товарів є найбільшою. Як видно з даних таблиці 1, найбільшу питому вагу в структурі українського експорту за [7] посідає Польща (більш ніж 4708,9 млн дол. США та 11,3% загального обсягу експорту країни). Обсяг експорту товарів до Іспанії та Німеччини, які посідають друге та третє місця в структурі українського експорту, склав 2863,5 та 2840,8 млн дол. США, відповідно, що еквівалентно 6,9% та 6,8% загального обсягу експорту товарів за 2024 рік.

Обсяг експорту товарів до Китаю (четверте місце) та Туреччини (п'яте місце) складає в грошовому вимірі 2393,8 та 2208,0 млн дол. США, або 5,7% та 5,3% загального обсягу експорту товарів, відповідно. Інші країни, що входять до двадцятки країн-лідерів в географічній структурі експорту товарів з України, мали обсяги експорту від 611,2 до 1990,4 млн дол. США та питому вагу, яка варіювалася від 1,5 до 4,8% [7].

Таблиця 1

Вибіркові дані щодо географічної структури експорту товарів України за 2024 рік

Країна	Обсяг експорту товарів, тис. дол. США	Питома вага в структурі експорту, %
Загальний обсяг експорту товарів	41733285,6	100,0
Країни з найбільшою питою вагою в географічній структурі експорту:		
Польща	4708912,1	11,3
Іспанія	2863457,0	6,9
Німеччина	2840755,5	6,8
Китай	2393837,7	5,7
Туреччина	2207967,0	5,3
Нідерланди	1990368,4	4,8
Італія	1935708,3	4,6
Румунія	1760765,5	4,2
Єгипет	1636386,3	3,9
Угорщина	1152101,4	2,8
Болгарія	1133589,7	2,7
Індія	991167,3	2,4
Республіка Молдова	946874,4	2,3
Словаччина	942632,1	2,3
Чехія	919792,5	2,2
США	874890,1	2,1
Бельгія	854415,4	2,0
Франція	737759,1	1,8
Австрія	626919,3	1,5
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	611214,8	1,5

Джерело: побудовано автором на основі [7]

В наступній таблиці наведені дані щодо товарної структури експорту товарів у 2024 році.

Як свідчать дані таблиці 2, в товарній структурі українського експорту переважають продукти рослинного походження (32,4%, зокрема, 22,6% – зернові культури, 8,1% – насіння і плоди олійних рослин), жири та олії тваринного або рослинного походження (13,8%), недорогоцінні метали та вироби з них (10,7%, зокрема, 7,4% – чорні метали, 2,3% – вироби з чорних металів), готові харчові продукти (9,0%, зокрема, 3,5% – залишки і відходи харчової промисловості, 1,6% – цукор і кондитерські вироби з цукру), мінеральні продукти (8,2%, зокрема, 7,0% – руди, шлак, зола), машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (7,5%, зокрема, 5,5% – електричні машини, 2,1% – реактори ядерні, котли, машини). Меншою є частка таких товарних груп, як деревина та вироби з деревини (3,5%), живі тварини; продукти тваринного походження (3,9%, зокрема 2,5% – м'ясо та їстівні субпродукти, 1,2% – молоко та

Таблиця 2

Товарна структура експорту товарів у 2024 році

Код і назва товарів згідно з УКТ ЗЕД	Експорт товарів	
	тис.дол. США	у % до загального обсягу
Усього	41733285,6	100,0
у тому числі		
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	1643523,7	3,9
II. Продукти рослинного походження	13527636,3	32,4
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	5756448,9	13,8
IV. Готові харчові продукти	3755728,9	9,0
V. Мінеральні продукти	3432356,1	8,2
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	973130,1	2,3
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	348751,1	0,8
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичинена	105532,1	0,3
IX. Деревина і вироби з деревини	1465657,2	3,5
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	239845,1	0,6
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	610928,3	1,5
XII. Взуття, головні убори, парасольки	145120,4	0,3
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	326038,7	0,8
XIV. Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	43411,8	0,1
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	4456400,9	10,7
XVI. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	3142965,2	7,5
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	431747,3	1,0
XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	104139,2	0,2
XIX. Зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя	1833,0	0,0
XX. Різні промислові товари	1061082,4	2,5
XXI. Твори мистецтва	15155,0	0,0

Джерело: побудовано автором на основі [7]

молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед), різні промислові товари (2,5%, зокрема, 2,2% – меблі), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (2,3%). Інші ж товарні групи мають незначну питому вагу в структурі експорту товарів у 2024 році.

Щодо експорту послуг, то інформація за останні роки щодо розподілу даного показника за країнами світу, нажалі відсутня, що унеможливає проведення аналізу географічної структури цього показника. Дані для аналізу структури експорту послуг за їхніми видами містяться в таблиці 3.

Як свідчать дані таблиці 3, найбільшу питому вагу в структурі експорту послуг мають транспортні послуги (36,9% загального обсягу), послуги у сфері телекомунікації комп'ютерні та інформаційні послуги (34,8%), ділові послуги (12,3%), послуги з переробки матеріальних ресурсів (8,0%), а також послуги пов'язані з фінансовою діяльністю (3,4%). Питома вага інших видів послуг в структурі експорту не є суттєвою.

Динаміка показників, що характеризують експорт товарів та послуг в Україні за останні роки наведена в таблиці 4.

Як свідчать дані таблиці 3, не дивлячись на падіння обсягів експорту у 2022–2023 роках, викликане воєнною агресією сусідньої країни та пов'язаним із цим введенням воєнного стану, останній рік досліджуваного періоду характеризувався його збільшенням. Експорт товарів у 2024 році зріс на 11,0%, а експорт послуг – на 4,7%.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами проведеного дослідження можна стверджувати, що на сьогоднішній день існують певні інформаційні бар'єри, які ускладнюють доступ до актуальних даних про реальний стан експортної діяльності. Проведений за наявними даними аналіз експортної діяльності підприємницьких структур переконливо свідчить, що не дивлячись на складні умови експорт залишається важливим чинником забезпечення економічної стабільності та варто очікувати подальшого поживлення діяльності вітчизняних підприємств, орієнтованої на вихід на світові ринки зі своїми товарами та послугами. В Україні домінуючим у експорті залишається аграрний сектор та металургія. Таким компаніям з метою інтеграції у глобальні ринки важливо приділяти увагу дотриманню міжнарод-

Таблиця 3

Структура експорту послуг за видами послуг у 2024 році

Найменування послуги згідно із КЗЕП	Експорт послуг	
	тис.дол. США	у % до загального обсягу
Усього	10051035,1	100,0
у тому числі		
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	805547,2	8,0
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	171339,6	1,7
Транспортні послуги	3708081,0	36,9
Послуги, пов'язані з подорожами	123459,1	1,2
Послуги з будівництва	45563,3	0,5
Послуги зі страхування	30440,6	0,3
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	342012,8	3,4
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	56201,0	0,6
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	3496609,4	34,8
Ділові послуги	1233537,7	12,3
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	35526,9	0,4
Державні та урядові послуги	2716,6	0,0

Джерело: побудовано автором на основі [7]

Таблиця 4

Динаміка показників експорту товарів та послуг за 2020–2024 роки

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Експорт товарів, тис. дол. США	49191824,5	68072328,8	44135592,5	37584289,0	41733285,6
у % до попереднього року	—	138,4	64,8	85,2	111,0
Експорт послуг, тис. дол. США	11547174,0	12785587,5	9872802,0	9596478,1	10051035,1
у % до попереднього року	—	110,7	77,2	97,2	104,7

Джерело: побудовано автором на основі [7]

них стандартів ведення бізнесу та формуванню інноваційно-орієнтованої моделі міжнародного бізнесу, що значною мірою покращить їхні конкурентні позиції.

Отже, подальші наукові дослідження у сфері експортної діяльності підприємницьких струк-

тур варто спрямувати комплексне вивчення структурних зрушень у світовій економіці на вивчення міжнародних бізнес-стандартів та ефективних експортних стратегій щодо можливості їх імплементації у вітчизняні бізнес-процеси.

Список використаних джерел:

1. Шуба Т., Петренко К., Ільченко А. Міжнародне підприємництво: досвід України в контексті євроінтеграційних процесів. *Економіка та суспільство*, 2021. Вип. 29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-6>
2. Разінкова М. Ю. Міжнародний розвиток бізнесу: проблеми та шляхи їх вирішення. *Економічний простір*. 2019. №151. С.91–100. DOI <https://doi.org/10.32782/2224-6282/151-8>
3. Лещенко М. М., Пасенко В. М. Сучасні фактори активізації міжнародного бізнесу в Україні та світі. *Modern Economics*. 2021. № 26. С. 74–83. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V26\(2021\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V26(2021)-11).
4. Скриньковський Р. М. Діагностика факторів впливу на експортну діяльність підприємства. *Проблеми економіки*. 2017. № 3. С. 220–226
5. Чайковська М. А., Глушенко Я. І. Міжнародна економічна діяльність: сутність та проблематика трактування. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Вип. 81. С. 43–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.81-7>
6. Гуцалюк О. М., Череватенко В. А. Розвиток міжнародного бізнесу в контексті міжнародного менеджменту. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2015. № 6 (87). С. 8–13.
7. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. *Державна служба статистики України : офіційний сайт*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення: 30.10.2025).

References:

1. Shuba T., Petrenko K., Ilchenko A. (2021) Mizhnarodne pidpriemnytstvo: dosvid Ukrainy v konteksti yevrointegratsiinykh protsesiv [International Entrepreneurship: Ukraine's Experience in the Context of European Integration

Processes]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-6> (in Ukrainian)

2. Razinkova M. Yu. (2019) Mizhnarodnyi rozvytok biznesu: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [International Business Development: Problems and Ways to Solve Them]. *Ekonomichnyi prostir – Economic Space*, vol.151, pp.91–100. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/151-8> (in Ukrainian)

3. Leshchenko M. M., Pasenko V. M. (2021) Suchasni faktory aktyvizatsii mizhnarodnoho biznesu v Ukraini ta sviti [Modern Factors of International Business Activation in Ukraine and the World]. *Modern Economics*, vol. 26, pp. 74–83. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V26\(2021\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V26(2021)-11) (in Ukrainian)

4. Skrynkovskyi R. M. (2017) Diahnostyka faktoriv vplyvu na eksportnu diialnist pidpriemstva [Diagnostics of factors influencing the export activity of an enterprise]. *Problemy ekonomiky – Problems of economy*, vol.3, pp.220–226 (in Ukrainian)

5. Chaikovska M. A., Hlushchenko Ya. I. (2023) Mizhnarodna ekonomichna diialnist: sutnist ta problematyka traktuvannia [International economic activity: essence and problems of interpretation]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, vol. 81, pp. 43–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.81-7> (in Ukrainian)

6. Hutsaliuk O. M., Cherevatenko V. A. (2015) Rozvytok mizhnarodnoho biznesu v konteksti mizhnarodnoho menedzhmentu [Development of international business in the context of international management]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and regions. Series: Economy and entrepreneurship*, vol.6 (87), pp. 8–13 (in Ukrainian)

7. Ekonomichna statystyka / Zovnishnoekonomichna diialnist [Economic statistics / Foreign economic activity]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy : ofitsiyni sait* [State Statistics Service of Ukraine: official website]. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (accessed 30 October 2025)

E-mail: sidorov_o@ukr.net

Стаття надійшла: 08.10.2025

Стаття прийнята: 30.10.2025

Стаття опублікована: 28.11.2025